

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

МАРУЩАК ЯРОСЛАВ СЕРГІЙОВИЧ

УДК 347.721(477+4).001.36

КОРПОРАТИВНІ ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ ЗА
ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО
СОЮЗУ

Спеціальність 12.00.03 – цивільне право і процес; сімейне право;
міжнародне приватне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Одеса – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі права інтелектуальної власності та корпоративного права Національного університету «Одеська юридична академія» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник кандидат юридичних наук, доцент
БІГНЯК Олександр Валентинович,
Національний університет
«Одеська юридична академія»,
доцент кафедри права інтелектуальної
власності та корпоративного права

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
ЯВОРСЬКА Олександра Степанівна,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
завідувач кафедри інтелектуальної власності,
інформаційного та корпоративного права;

кандидат юридичних наук
ВАСИЛЬЄВА Вікторія Валентинівна,
Науково-дослідний інститут приватного
права і підприємництва імені
академіка Ф.Г. Бурчака НАПН України,
науковий співробітник лабораторії
проблем корпоративного права

Захист відбудеться «___» _____ 2018 р. о _____ годині на
засіданні спеціалізованої вченої ради Д41.086.03 Національного університету
«Одеська юридична академія» (65009, м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 23).

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Національного
університету «Одеська юридична академія» за адресою: м. Одеса, вул.
Академічна, 2.

Автореферат розісланий «___» _____ 2018 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І.В. Лагутіна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У сучасному світі, в якому ринкові відносини повністю одержали перемогу та довели свою ефективність, дуже важливу роль відіграють корпорації, будучи основною формою ведення бізнесу та виступаючи засобом вирішення різноманітних суспільно-політичних та соціальних питань. Зі здобуттям Україною незалежності юридичні особи корпоративного типу також стали переважною формою господарювання. В середині таких юридичних осіб виникають особливі відносини, зміст яких, перш за все, складають корпоративні права та обов'язки їх учасників. Останні виступають ключовою категорією для розуміння сутності та правової природи корпоративних відносин.

Показовим є те, що з перших років незалежності України було закладено правове підґрунтя для відносин між нею та Європейським Союзом (далі – ЄС) шляхом підписання Угоди про партнерство та співробітництво. У подальшому офіційно взятий курс на європейську інтеграцію зумовив необхідність поступового наближення українського законодавства до *Acquis Communautaire* ЄС, у тому числі у сфері регулювання корпоративних відносин.

На шляху до адаптації корпоративного законодавства України до законодавства ЄС було зроблено чимало кроків (встановлення законодавчих вимог щодо розкриття інформації про юридичну особу, зокрема її фінансовий стан, прийняття Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок», Закону України «Про акціонерні товариства» тощо). Попри очевидні здобутки, регулювання зазначеної сфери суспільних відносин в Україні досі відрізняє низка істотних та системних недоліків – роз'єднаність джерел, дублювання норм, наявність значної кількості застарілих норм, приписів та прогалін.

Новим поштовхом до модернізації та подальшого реформування корпоративного законодавства України стало підписання в 2014 році Угоди про асоціацію між Європейським Союзом та Україною, відповідно до якої наша держава зобов'язалася привести своє законодавство у відповідність до вимог права ЄС, у тому числі у сфері законодавства про заснування та діяльність компаній і корпоративне управління. У зв'язку з цим виникла потреба в імплементації додаткових норм і стандартів з метою досягнення необхідного рівня узгодженості українського законодавства із законодавством ЄС про компанії.

Забезпечення належного правового регулювання корпоративних прав і обов'язків в Україні та приведення його у повну відповідність до європейських стандартів є пріоритетним з точки зору сприяння економічного розвитку нашої держави та залучення іноземних інвестицій в її економіку.

Викладене свідчить про актуальність здійснення наукового аналізу правового регулювання корпоративних прав і обов'язків учасників відповідних організаційно-правових форм юридичних осіб в Україні та ЄС.

У науковій літературі правові проблеми, які частково стосувалися корпоративних прав та обов'язків, розглядалися у працях О. Блюмхардта (2002 р.), О.М. Переверзева (2004 р.), О.А. Воловик (2005 р.), О.Р. Кібенко (2006 р.), В.В. Рябоги (2008 р.), О.Р. Ковалишина (2013 р.), І.В. Лукач (2016 р.), Ю.М. Жорнокуя (2016 р.).

Важливе науково-теоретичне значення для дослідження правових проблем корпоративних прав та обов'язків мають праці таких учених: О.А. Белянєвич, В.І. Борисової, В.А. Васильєвої, В.В. Васильєвої, О.М. Вінник, О.П. Віхрова, О.В. Гарагонича, Н.С. Глузь, С.М. Грудницької, Ю.М. Жорнокуя, Д.В. Задихайла, Г.Л. Знаменського, О.Р. Кібенко, К.О. Кочергінної, І.М. Кравець, В.М. Кравчука, В.К. Мамутова, О.Р. Ковалишина, В.В. Луця, О.П. Подцерковного, Г.В. Пронської, І.В. Спасибо-Фатєєвої, Т.Б. Штим, В.В. Щербакова, В.С. Щербини, О.С. Яворської та ін.

Утім, окреслена проблематика потребує проведення комплексного дослідження з урахуванням сучасних соціально-економічних та правових реалій.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри права інтелектуальної власності та корпоративного права «Корпоративне право в умовах сталого розвитку української державності та права» на 2011-2015 рр. як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку української державності та права» на 2011–2015 рр. (державний реєстраційний номер 0110U000671), а також плану науково-дослідної роботи кафедри права інтелектуальної власності та корпоративного права «Корпоративне право в умовах інтеграційного розвитку України» на 2016-2020 рр. як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір» на 2016–2020 рр. (державний реєстраційний номер 0116U001842).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є визначення засад правового регулювання корпоративних прав та обов'язків учасників юридичних осіб корпоративного типу в Україні та ЄС і внесення пропозицій щодо їх узгодження у світлі процесу гармонізації вітчизняного корпоративного законодавства із законодавством ЄС у сфері права компаній.

Для досягнення поставленої мети у дисертації вирішувалися такі завдання:

розглянути в ретроспективному розрізі економіко-правові передумови виникнення та становлення корпоративних прав та обов'язків;

визначити коло організаційно-правових форм юридичних осіб за законодавством України, учасники яких наділяються корпоративними правами та обов'язками;

з'ясувати правову природу корпоративних відносин;

розглянути корпоративні права та обов'язки як складові змісту корпоративних правовідносин та надати їм характеристику;

визначити особливості національних організаційно-правових форм корпорацій у державах-членах ЄС та притаманні їх учасникам корпоративні права та обов'язки;

визначити особливості наднаціональних організаційно-правових форм корпорацій у ЄС та притаманні їх учасникам корпоративні права та обов'язки;

розглянути процеси адаптації вітчизняного корпоративного законодавства до законодавства ЄС у сфері права компаній на сучасному етапі європейської інтеграції України;

розробити науково обґрунтовані пропозиції та рекомендації щодо узгодження правового регулювання корпоративних прав та обов'язків в Україні з правом компаній ЄС.

Об'єктом дослідження є корпоративні правовідносини, змістом яких є корпоративні права та обов'язки.

Предметом дослідження є корпоративні права та обов'язки за законодавством України та Європейського Союзу.

Методи дослідження. Методологічну основу наукового дослідження становить низка загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, серед яких: діалектичний, формально-логічний, логіко-юридичний, порівняльно-правовий, історико-правовий, структурно-функціональний, метод системного аналізу, соціологічний, статистичний та інші методи.

Зокрема, історико-правовий метод надав можливість виявити основні закономірності та особливості виникнення й розвитку корпоративних прав та обов'язків (підрозділ 1.1); порівняльно-правовий метод застосовувався для виявлення спільного та відмінного у корпоративному законодавстві України та деяких зарубіжних країн (розділ 3); статистичний – при узагальненні матеріалів опублікованої судової практики та статистичних даних (розділи 1, 2, 3); метод абстрагування – для визначення та уточнення окремих понять, зокрема, поняття корпоративних правовідносин, корпоративних прав, корпоративних обов'язків, юридичної особи корпоративного типу (підрозділи 1.2, 1.3). За допомогою системно-функціонального методу визначено коло організаційно-правових форм корпорацій, надано характеристику прав і обов'язків їх учасників (підрозділи 1.2, 1.3, 2.1, 2.2). Формально-логічний і логіко-юридичний методи використовувалися для виявлення недоліків чинного законодавства й обґрунтування напрямів його вдосконалення (підрозділи 1.2, 1.3, 3.2).

Нормативною основою дисертації є міжнародно-правові акти, акти Європейського Союзу, акти цивільного та господарського законодавства України та законодавства деяких зарубіжних держав.

Емпіричну основу дослідження становлять судова практика ЄСПЛ, матеріали судової практики, а також постанови Пленуму Верховного Суду України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є першим у вітчизняній юридичній науці цивільно-правовим дослідженням правового регулювання корпоративних прав та обов'язків в Україні та ЄС.

У межах здійсненого дослідження одержано такі результати, які мають наукову новизну:

вперше:

сформульовано авторське визначення корпоративних правовідносин як урегульованих нормами права внутрішніх відносин, які складаються між юридичною особою корпоративного типу та її учасниками, а також між учасниками (засновниками) такої юридичної особи у зв'язку зі створенням, управлінням та припиненням діяльності такої юридичної особи, здійсненням корпоративних прав та обов'язків учасниками, а також інших відносин за участю юридичної особи корпоративного права або її учасника, спрямованих на реалізацію корпоративних прав;

запропоновано розгорнуту структуру змісту суб'єктивного права участі в управлінні юридичною особою корпоративного типу, до складу якого незалежно від організаційно-правової форми включаються такі правомочності: право брати участь у загальних зборах учасників; право вимагати скликання позачергових загальних зборів; право самостійно скликати загальні збори; право бути завчасно (у строк, визначений законом) та в передбачений статутом спосіб повідомленим про час і місце проведення загальних зборів та порядок денний; право знайомитися з документами, необхідними для прийняття рішень із питань порядку денного; право вносити пропозиції щодо питань, включених до порядку денного протягом строку, визначеного законом; право голосу при вирішенні питань загальними зборами; право обирати й бути обраним в органи управління й контролю; право на контроль за діяльністю органів управління; право на внесення пропозицій щодо поліпшення роботи та усунення недоліків у роботі органів та посадових осіб;

обґрунтовано, що корпоративні права та обов'язки учасників юридичних осіб корпоративного типу, створюваних у державах-членах ЄС, є предметом гармонізації законодавства ЄС у сфері права компаній лише в тій мірі, яка необхідна для забезпечення еквівалентного ступеню захисту їх інтересів у межах Спільноти, створення сприятливого середовища для укладення транскордонних угод. Переважно йдеться про окремі права учасників окремих організаційно-правових форм, а саме право на інформацію та право на управління в лістингових компаніях, акції яких допускаються до торгівлі на регульованому ринку;

доведено, що найбільш детальну регламентацію за законодавством ЄС здобули корпоративні права та обов'язки учасників наднаціональних

організаційно-правових форм корпорацій (Європейського об'єднання за економічними інтересами (ЄОЕІ), Європейського кооперативного товариства (SCE) та в меншій мірі – Європейської компанії (SE);

встановлено, що, будучи однією з наднаціональних організаційно-правових форм корпорацій ЄС, Європейське об'єднання за економічними інтересами (ЄОЕІ) поєднує в собі риси повних товариств та кооперативних форм організацій (переважно обслуговуючих кооперативів), що визначає зміст корпоративних прав та обов'язків його учасників;

удосконалено:

визначення корпоративних прав як сукупності суб'єктивних майнових та немайнових прав, якими наділяється особа через володіння часткою в статутному капіталі, акціями або правом на пай та які включають у себе право на участь в управлінні юридичною особою корпоративного типу, право на інформацію про її діяльність, право на отримання частини прибутку (дивідендів), а також частини активів у разі ліквідації юридичної особи, та інші права, передбачені законом та статутними документами товариства;

положення Господарського кодексу України щодо визначення кола суб'єктів, наділених корпоративними правами;

положення Закону України «Про акціонерні товариства» щодо права акціонерів брати участь у загальних зборах у разі продажу акцій до моменту проведення загальних зборів, але після включення їх до переліку акціонерів, які беруть участь у зборах; щодо визначення міноритарного пакету акцій;

дістало подальшого розвитку:

обґрунтування можливості створення та існування юридичної особи корпоративного типу за законодавством України в організаційно-правових формах підприємницького товариства за Цивільним кодексом України (далі – ЦК України) та інших можливих формах корпоративних підприємств за Господарським кодексом України, таких, як приватні підприємства і фермерські господарства, що діють на основі приватної власності кількох осіб, підприємства споживчої кооперації, утворені декількома споживчими товариствами;

обґрунтування доцільності використання для визначення кола корпоративних правовідносин, окрім основного критерію – суб'єктного складу, також додаткового критерію – спрямованості на реалізацію корпоративних прав учасників;

теоретичні положення про цивілістичну природу корпоративних правовідносин, які включають у себе майнові (переважно зобов'язальні) та немайнові організаційні правовідносини.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення, висновки та пропозиції, сформульовані у дисертації, можуть бути використані у:

науково-дослідній діяльності – як основа для подальшого наукового дослідження правового регулювання корпоративних прав та обов'язків;

правотворчій сфері – для вдосконалення чинного цивільного та господарського законодавства в частині регулювання корпоративних прав та обов'язків;

правозастосовній діяльності – для правильного розуміння змісту правових норм, їхнього тлумачення, вирішення питань, не врегульованих нормами права;

навчальному процесі – при викладанні навчальних дисциплін «Цивільне право», «Господарське право», «Корпоративне право», «Право Європейського Союзу», «Корпоративне право зарубіжних країн», «Корпоративне право Європейського Союзу», а також підготовці підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій із зазначених дисциплін.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертаційного дослідження обговорювалися на засіданні кафедри права інтелектуальної власності та корпоративного права Національного університету «Одеська юридична академія», міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях: Інтернет-конференції, присвяченій пам'яті І.В. Шерешевського «Проблеми адаптації законодавства України до законодавства ЄС» (11 грудня 2015 р., м. Одеса); Міжнародній науково-практичній конференції «Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку держави та права в умовах євроінтеграції» (20 травня 2016 р., м. Одеса); Міжнародній науково-практичній конференції «Римське право як підґрунтя сучасного права Європи» (27 травня 2016 р., м. Одеса); Міжнародній науково-практичній конференції «Традиції та новачі юридичної науки: минуле, сучасність, майбутнє» (19 травня 2017 р., м. Одеса).

Публікації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження знайшли відображення у 11 наукових працях, у тому числі 6 наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях, перелік яких затверджений Міністерством освіти і науки України, 1 статті, опублікованій у зарубіжному періодичному виданні, та 4 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, а також висновків і списку використаних джерел (176 найменувань). Загальний обсяг дисертації становить 214 сторінок, з яких основного тексту – 193 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **Вступі** обґрунтовується актуальність теми дисертаційного дослідження, зазначається зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначаються мета, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження,

висвітлюються наукова новизна одержаних результатів та їх практичне значення, зазначається про апробацію результатів дослідження, публікації, структуру та обсяг дисертації.

Перший розділ «Загальна характеристика корпоративних прав та обов'язків за законодавством України» складається з трьох підрозділів, у яких досліджуються історичний розвиток корпоративних прав та обов'язків, особливості юридичних осіб корпоративного типу в Україні та зміст корпоративних правовідносин, який складається із корпоративних прав та обов'язків.

У *підрозділі 1.1. «Генезис корпоративних прав та обов'язків»* визначено, що зародження корпоративних прав та обов'язків безпосередньо пов'язано із виникненням і розвитком первісних організаційних форм об'єднання осіб задля провадження спільної діяльності та отримання економічної вигоди. Існування подібних організацій є необхідною умовою наявності корпоративних відносин та, відповідно, виникнення корпоративних прав і обов'язків.

Зроблено висновок, що важливий вплив на правовий розвиток Стародавнього світу та, зокрема, на розвиток правового регулювання цивільних відносин на українських землях справило римське право. Корпоративне законодавство так само ґрунтується на окремих вихідних фундаментальних положеннях, закладених ще у римському цивільному праві.

Охарактеризовано засади корпоративного права Київської Русі, а також подальший розвиток корпоративного права на теренах сучасної України у складі Австро-Угорської імперії, Російської імперії, СРСР. Виявлено, що кожен із періодів характеризувався певними новелами у правовому регулюванні корпоративних прав та обов'язків, що, безумовно, вплинуло на розвиток корпоративного законодавства сучасної України.

У *підрозділі 1.2. «Юридичні особи корпоративного типу в Україні»* обґрунтовано, що одним із найбільш дискусійних питань у доктрині корпоративного права залишається визначення ключового поняття корпорації, що має не лише теоретичне, але й практичне значення. Невирішеність цього питання зумовлює існування різних точок зору щодо предмета регулювання корпоративного права – чи це суспільні відносини, які виникають у зв'язку зі створенням, діяльністю та ліквідацією будь-яких юридичних осіб незалежно від організаційно-правової форми або лише певних організаційно-правових форм юридичних осіб (усіх господарських товариств, або лише акціонерних товариств, або лише товариств з обмеженою відповідальністю, товариств з додатковою відповідальністю та акціонерних товариств тощо).

Аналіз законодавчих визначень корпоративного підприємства дозволяє виокремити такі його характерні риси: 1) утворення шляхом об'єднання майна та/або підприємницької чи трудової діяльності засновників, 2) за загальним правилом кількість засновників – дві або більше осіб, проте допускається

можливість створення однією особою, 3) учасники наділяються низкою прав – «корпоративних прав».

Шляхом аналізу положень чинного законодавства, юридичної доктрини, а також з урахуванням зарубіжного розуміння сутності корпорації та усталеної практики вживання цього терміну, дістала подальшого розвитку позиція щодо визнання можливості створення юридичних осіб корпоративного типу в Україні в таких організаційно-правових формах: господарські товариства (акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, повні та командитні товариства) і виробничі кооперативи, приватні підприємства та фермерські господарства, що діють на основі приватної власності кількох осіб, підприємства споживчої кооперації, утворені декількома споживчими товариствами.

У *підрозділі 1.3. «Корпоративні права та обов'язки як зміст корпоративних правовідносин»* зазначається, що корпоративні права – це сукупність суб'єктивних майнових та немайнових прав, якими наділяється особа, що володіє на праві власності часткою у статутному капіталі товариства, або акціями акціонерного товариства, або правом на пай у пайовому фонді виробничого кооперативу, та які включають в себе право на участь в управлінні товариством, право на отримання частини прибутку (дивідендів), а також частини активів у разі ліквідації товариства, та інші права, передбачені законом та статутними документами товариства.

До змісту корпоративних правовідносин включаються не лише корпоративні права, але й відповідні корпоративні обов'язки учасника товариства. Корпоративний обов'язок можна визначити як обумовлену вимогами закону та локальних нормативно-правових актів міру належної поведінки особи, частка якої визначена у статутному капіталі юридичної особи корпоративного типу. Невиконання або неналежне виконання корпоративних обов'язків учасником товариства має наслідком застосування до нього за рішенням органів управління відповідних заходів корпоративної відповідальності, які можуть встановлюватися законом або установчими документами товариства.

Другий розділ «Законодавство Європейського Союзу у сфері права компаній. Корпоративні права та обов'язки в Європейському Союзі» складається з трьох підрозділів, у яких досліджуються загальні засади права компаній Європейського Союзу, національні організаційно-правові форми корпорацій в ЄС, права та обов'язки їх учасників. Окрема увага приділяється наднаціональним організаційно-правовим формам корпорацій в Європейському Союзі, корпоративним правам та обов'язкам їх учасників.

У *підрозділі 2.1. «Загальні засади законодавства Європейського Союзу у сфері права компаній»* визначено, що право компаній є предметом регулювання держав-членів та не становить сфери виключної компетенції ЄС. Внутрішній ринок, що його характеристикою є скасування перешкод

вільному пересуванню людей, товарів, послуг та капіталу між державами-членами, становить предмет сумісної компетенції ЄС та держав-членів. Акти вторинного законодавства ЄС у сфері права компаній містять лише ті заходи, які були необхідні для гармонізації найбільш важливих положень національних законодавств у цій сфері задля досягнення цілей інтеграції. Сама ж галузь права компаній ЄС носить похідний характер, виконуючи функцію гарантування фізичним особам та компаніям свободи пересування та підприємницької діяльності на території ЄС.

Задля подолання правових перешкод у здійсненні громадянами підприємницької діяльності та на виконання ст. 49 (43) Договору про функціонування ЄС (на той час Договору про ЄЕС) Радою та Комісією ЄС було розроблено та прийнято цілу низку директив, спрямованих на запровадження уніфікованого підходу до регулювання основних аспектів діяльності компаній. Правовим підґрунтям для узгодження права компаній у межах ЄС стали положення Глави 2 Договору про функціонування ЄС «Право на підприємницьку діяльність» (статті 49 (43) – 55 (48bis)).

У підрозділі 2.2. «Національні організаційно-правові форми корпорацій в ЄС. Корпоративні права та обов'язки їх учасників» обґрунтовано, що гармонізація законодавства ЄС у сфері права компаній ніколи не мала на меті уніфікувати систему організаційно-правових форм юридичних осіб у державах-членах ЄС. У зв'язку з цим у Договорі про функціонування ЄС у найбільш загальному вигляді визначено поняття «товариство», залишаючи на розсуд національних законодавчих органів питання конкретних організаційно-правових форм, в яких може створюватися таке товариство, та наділення їх ознаками правосуб'єктності. Історично в кожній з держав-членів ЄС склалася власна національна система організаційно-правових форм господарювання.

Втім, аналіз національних законодавств держав-членів ЄС дозволяє все ж таки виокремити організаційно-правові форми, які так чи інакше присутні у кожній з них, а саме: акціонерні товариства; товариства з обмеженою відповідальністю; господарські товариства або торгівельні товариства; командитні товариства; виробничі кооперативи.

На підставі узагальнення положень директив та національних законодавств, які стосуються питань створення та діяльності акціонерних товариств, виділено наступні основні корпоративні права їх учасників: 1) право передавати акції; 2) право своєчасно та регулярно одержувати істотну та важливу інформацію про товариство; 3) право брати участь у загальних зборах акціонерів; 4) право голосувати – особисто або заочно; 4) право обирати і звільняти членів правління; 5) право на отримання частини чистого прибутку корпорації; 6) право брати участь при прийнятті рішень, які стосуються основних корпоративних змін, зокрема, змін у статуті або інших установчих документах корпорації, випуску додаткових акцій, надзвичайних транзакцій, у тому числі щодо передачі всіх або майже всіх активів, які

фактично призводять до продажу корпорації; 7) право бути проінформованими про правила проведення загальних зборів, у тому числі про процедури голосування, що включає в себе також правомочності на отримання достатньої та своєчасної інформації про дату, місце і порядок денний загальних зборів, а також повноцінну та своєчасну інформацію про порядок денний і проекти рішень, поставити перед правлінням питання для включення до порядку денного і запропонувати резолюції з цих питань.

Корпоративні права та обов'язки учасників юридичних осіб корпоративного типу, створюваних у державах-членах ЄС, є предметом гармонізації законодавства ЄС у сфері права компаній лише в тій мірі, яка необхідна для забезпечення еквівалентного ступеню захисту інтересів товариств у межах Спільноти, створення сприятливого середовища для укладення транскордонних угод та ефективного функціонування внутрішнього ринку. Перш за все, це стосується учасників лістингових компаній, акції яких допускаються до торгівлі на регульованому ринку, а саме їх права на інформацію, у тому числі права на одержання документів у зв'язку з діяльністю компанії, та права на участь в управлінні.

Поряд із організаційно-правовими формами, які є звичними для національних систем права держав-членів ЄС, в окремих з них з'явилися деякі модифіковані форми вже відомих корпорацій – підприємницьке товариство в Німеччині, інвестиційне товариство у Швейцарії, спрощене акціонерне товариство у Франції. Їх поява стала наслідком та відповідною реакцією на проблему «конкуренції правопорядків».

У *підрозділі 2.3. «Наднаціональні організаційно-правові форми корпорацій в ЄС. Корпоративні права та обов'язки їх учасників»* зазначено, що найбільш детальну регламентацію за законодавством ЄС здобули корпоративні права та обов'язки учасників наднаціональних організаційно-правових форм корпорацій (Європейського об'єднання за економічними інтересами (COEI), Європейського кооперативного товариства (SCE) та в меншій мірі – Європейської компанії (SE)).

Що стосується порядку утворення, діяльності та ліквідації Європейської компанії, то вони регулюються статутом або засновницькими документами відповідно до регламенту. Положення, які стосуються таких компаній, також містяться в національних законодавствах держав-членів. До цієї групи нормативно-правових актів звертаються у випадку, коли питання, яке виникло, не врегульоване в установчих документах. Компанії звертаються до національного законодавства тільки в тій країні, де вона зареєстрована та має головний офіс. У таких випадках мають застосовуватися ті національні положення, що призначені для регулювання акціонерних товариств, які пропонують свої цінні папери до вільного обігу та операцій з цінними паперами, якщо Європейська компанія створюється шляхом публічного

розміщення цінних паперів, а також до Європейської компанії, які мають намір використовувати такі фінансові інструменти. Пояснюється це тим, що саме організаційно-правова форма такого акціонерного товариства найбільш повно відповідає потребам товариства, яке здійснює свою діяльність у масштабах Співтовариства.

Відповідно до положень Регламенту Європейська компанія може бути утворена компаніями або філіями, зареєстрованими на території однієї з держав-членів ЄС, центральне управління і основна підприємницька діяльність яких перебувають на території ЄС. Однак у законодавстві держави-члена може бути передбачена можливість заснування європейської компанії компанією або фірмою, центральне управління якої перебуває за межами ЄС, але такою, що має на території Союзу вторинну установу, яка має підтверджувати тривалий зв'язок компанії з державою-членом.

Третій розділ «Перспективи розвитку правового регулювання корпоративних прав та обов'язків на сучасному етапі євроінтеграції України» містить два підрозділи, в яких аналізуються процес адаптації українського корпоративного законодавства до норм права компаній Європейського Союзу, а також проблеми на шляху узгодження корпоративного законодавства України з правом компаній Європейського Союзу.

У підрозділі 3.1. «Процес адаптації вітчизняного корпоративного законодавства до норм законодавства ЄС у сфері права компаній» охарактеризовано етапи законодавчого обґрунтування адаптації корпоративного законодавства України до норм права компаній ЄС. Першим нормативно-правовим актом, в якому йшлося про наближення чинного законодавства до стандартів ЄС, була Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими співтовариствами та їх державами членами від 14 червня 1994 року. Наступним актом був Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18 березня 2004 року. 26 січня 2010 року відбулася зустріч Спільного комітету, на якій було визначено та схвалено Перелік пріоритетів Порядку денного асоціації Україна – ЄС на 2010 рік. Крім того, було зроблено Доповідь про стан виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, підготовлена наприкінці 2012 року. Останнім документом, в якому йшла мова про адаптацію українського законодавства до норм права Європейського Союзу, як і в сфері корпоративного права, так і в інших галузях права, стала Угода про асоціацію між Європейським Союзом та Україною, що була ратифікована Верховною Радою України 16 вересня 2014 року.

У підрозділі проаналізовано положення Угоди про асоціацію між Європейським Союзом та Україною в частині взятих Україною зобов'язань щодо наближення корпоративного законодавства до законодавства ЄС у сфері права компаній та корпоративного управління.

У підрозділі 3.2. «Сучасний стан та перспективи узгодження корпоративного законодавства України з правом компаній ЄС» зазначено, що сучасне державне регулювання і корпоративне законодавство України спрямовані на вирішення наступних завдань: підвищення інвестиційної привабливості України в результаті впровадження цивілізованих механізмів захисту інтересів інвесторів; зростання капіталізації акціонерних товариств; покращення доступу акціонерних товариств до ринків капіталу і зменшення витрат на його притягнення; покращення репутації компаній, їхніх директорів і менеджерів; спрощення системи управління корпоративними правами; захист акціонерних товариств від недоброякісного менеджменту шляхом контролю акціонерами всіх угод компанії, що унеможливило незаконне «виведення» коштів компанії через пов'язаних осіб, фіктивне банкрутство; захист акціонерів від розмивання їх пакетів акцій при чергових емісіях за допомогою законодавчих норм щодо викупу акцій; формування балансу між інтересами міноритарних і мажоритарних акціонерів; чітке формулювання прав акціонерів; протидія рейдерству через випуск акцій у бездокументарній формі; обов'язкове попереднє повідомлення від особи, яка хоче купити значний пакет акцій (10% і вище); зменшення можливості підробки, фальсифікації резолюцій, протоколів зборів за рахунок обов'язкової наявності бюлетеня при голосуванні на зборах акціонерів; проведення зборів тільки за місцем знаходження підприємства.

Система корпоративного управління та її ефективність залежить від реалізації учасниками їх корпоративних прав та обов'язків. Ефективність корпоративного управління є дуже важливим фактором як для самих учасників товариств, так і для економічного розвитку держави.

У підрозділі виокремлено деякі положення чинного корпоративного законодавства в частині регулювання корпоративних прав учасників акціонерних товариств, які все ще є недосконалими і потребують доопрацювання у світлі положень директив ЄС у сфері права компаній.

Запропоновано доповнити частину першу ст. 34 Закону України «Про акціонерні товариства» положенням наступного змісту: «Право акціонера на участь у загальних зборах акціонерів не може бути обмежене відчуженням належних йому акцій до дати проведення загальних зборів, але після дати складання переліку акціонерів, які мають право на участь у загальних зборах».

У світлі положень права ЄС та з метою підвищення захисту прав міноритарних акціонерів запропоновано викласти п. 4 частини першої ст. 47 Закону України «Про акціонерні товариства» в такій редакції: «4) на вимогу акціонерів (акціонера), які на день подання вимоги сукупно є власниками 5 і більше відсотків голосуючих акцій товариства».

ВИСНОВКИ

У **Висновках** викладено узагальнені результати дисертаційного дослідження, сформульовано найбільш важливі положення та пропозиції.

1. Шляхом аналізу положень чинного законодавства, юридичної доктрини, а також з урахуванням зарубіжного розуміння сутності корпорації та усталеної практики вживання цього терміну, слід визнати можливим створення юридичних осіб корпоративного типу в Україні у таких організаційно-правових формах: господарські товариства (акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, повні та командитні товариства) та виробничі кооперативи, приватні підприємства та фермерські господарства, що діють на основі приватної власності кількох осіб, підприємства споживчої кооперації, утворені декількома споживчими товариствами.

Аргументи щодо не включення до числа корпорацій персональних об'єднань в умовах вітчизняної системи права є справедливими лише відносно простих товариств, які не мають статусу юридичної особи, а також інших форм ведення спільної діяльності без створення юридичної особи (глава 77 ЦК України).

2. Задля забезпечення єдності термінології та усунення неузгодженостей щодо визначення організаційно-правових форм, в яких можуть виникати корпоративні права, доцільно внести зміни до частини першої ст. 167 Господарського кодексу України, доповнивши її абзацом другим такого змісту: «Корпоративними правами наділяються учасники юридичних осіб, створених відповідно до Цивільного кодексу України у формі підприємницьких товариств, а також інших підприємств, створених відповідно до частини п'ятої статті 63 цього Кодексу».

3. На підставі ретроспективного аналізу нормативно-правових актів проаналізовано трансформацію законодавчого підходу до визначення правової природи корпоративних прав – від визнання за ними природи абсолютного речового права до визначення їх як симбіозу майнових і немайнових прав, обумовлених володінням часткою у статутному капіталі юридичної особи корпоративного типу.

4. Коло корпоративних відносин слід окреслити, беручи до уваги основний критерій (суб'єктний склад правовідносин) та додатковий критерій (спрямованість правовідносин на реалізацію корпоративних прав). Виходячи з цього, корпоративні правовідносини можна визначити як урегульовані нормами права внутрішні відносини, які складаються між юридичною особою корпоративного типу та її учасниками, а також між учасниками (засновниками) такої юридичної особи у зв'язку зі створенням, управлінням та припиненням діяльності цієї юридичної особи, здійсненням корпоративних прав та обов'язків учасниками, а також інші відносини за участю юридичної

особи корпоративного права або її учасника, спрямованих на реалізацію корпоративних прав.

Унаслідок реалізації права на заснування юридичної особи корпоративного типу і внесення вкладу до статутного (складеного) капіталу особа-засновник (в подальшому – учасник) набуває низку майнових (на отримання частки прибутку, майна в разі ліквідації тощо) і немайнових прав, пов'язаних з діяльністю та управлінням цією юридичною особою.

5. До змісту суб'єктивного права участі в управлінні необхідно включити низку правомочностей: 1) право брати участь у загальних зборах учасників особисто або через представника; 2) право вимагати скликання позачергових загальних зборів; 3) право самостійно скликати загальні збори учасників у разі, якщо уповноважений орган або посадова особа (голова товариства, наглядова рада) не скликали їх протягом строку встановленого законом після пред'явлення учасниками (акціонерами) вимоги про скликання позачергових загальних зборів; 3) право бути завчасно (у строк визначений законом) та у передбачений статутом спосіб повідомленим про час і місце проведення зборів та порядок денний; 4) право знайомитися з документами, необхідними для прийняття рішень з питань порядку денного; 6) право вносити пропозиції щодо питань, включених до порядку денного загальних зборів протягом строку, визначеного законом; 7) право голосу при вирішенні питань загальними зборами; 8) право обирати і бути обраним в органи управління і контролю, утворення яких належить до компетенції загальних зборів учасників; 9) право на контроль за діяльністю його органів із метою перевірки її відповідності нормам чинного законодавства і статуту, а також виявлення можливих фактів порушення прав та охоронюваних законом інтересів юридичної особи корпоративного типу та її учасників; 10) право на внесення пропозицій щодо поліпшення роботи юридичної особи корпоративного типу, усунення недоліків у роботі його органів і їх посадових осіб.

6. Корпоративний обов'язок можна визначити як обумовлену вимогами закону та локальних нормативно-правових актів міру належної поведінки особи, частка якої визначена у статутному капіталі юридичної особи корпоративного типу.

7. Право компаній є предметом регулювання держав-членів та не становить сфери виключної компетенції ЄС. Внутрішній ринок, що його характеристикою є скасування перешкод вільному пересуванню людей, товарів, послуг та капіталу між державами-членами, становить предмет сумісної компетенції ЄС та держав-членів.

Акти вторинного законодавства ЄС у сфері права компаній містять лише ті заходи, які були необхідні для гармонізації найбільш важливих положень національних законодавств у цій сфері задля досягнення цілей інтеграції. Сама ж галузь права компаній ЄС носить похідний характер, виконуючи

функцію гарантування фізичним особам та компаніям свободи пересування та підприємницької діяльності на території ЄС.

8. По мірі розвитку внутрішнього ринку замість застарілого розуміння регуляторної функції корпоративного права як інструменту захисту кредиторів і учасників, утвердився новий підхід до його розуміння як інструменту для створення умов ефективного ведення бізнесу з метою досягнення успіху.

9. Гармонізація законодавства ЄС у сфері права компаній ніколи не мала на меті уніфікувати систему організаційно-правових форм юридичних осіб у державах-членах ЄС. У зв'язку з цим у ДФЄС у найбільш загальному вигляді визначено поняття «товариство», залишаючи питання конкретних організаційно-правових форм, в яких може створюватися таке товариство, та наділення їх ознаками правосуб'єктності на розсуд національних законодавчих органів. Історично в кожній з держав-членів ЄС склалася власна національна система організаційно-правових форм господарювання.

Втім, аналіз національних законодавств держав-членів ЄС дозволяє все ж таки виокремити організаційно-правові форми, які так чи інакше присутні у кожній з них, а саме: акціонерні товариства; товариства з обмеженою відповідальністю; господарські товариства або торгівельні товариства; командитні товариства; виробничі кооперативи.

10. На підставі узагальнення положень директив та національних законодавств, які стосуються питань створення та діяльності акціонерних товариств, можна виділити наступні основні корпоративні права їх учасників: 1) право передавати акції; 2) право своєчасно та регулярно одержувати істотну та важливу інформацію про товариство; 3) право брати участь у загальних зборах акціонерів; 4) право голосувати – особисто або заочно; 4) право обирати і звільняти членів правління; 5) право на отримання частини чистого прибутку корпорації; 6) право брати участь при прийнятті рішень, які стосуються основних корпоративних змін, зокрема, змін у статуті або інших установчих документах корпорації, випуску додаткових акцій, надзвичайних транзакцій, у тому числі щодо передачі всіх або майже всіх активів, які фактично призводять до продажу корпорації; 7) право бути проінформованими про правила проведення загальних зборів, у тому числі про процедури голосування, що включає в себе також правомочності на отримання достатньої та своєчасної інформації про дату, місце та порядок денний загальних зборів, а також повноцінну та своєчасну інформацію про порядок денний і проекти рішень; правомочність поставити перед правлінням питання для включення до порядку денного і запропонувати резолюції з цих питань.

11. Корпоративні права та обов'язки учасників юридичних осіб корпоративного типу, створюваних у державах-членах ЄС, є предметом гармонізації законодавства ЄС у сфері права компаній лише в тій мірі, яка необхідна для забезпечення еквівалентного ступеню захисту їх інтересів

у межах Спільноти, створення сприятливого середовища для укладення транскордонних угод та ефективного функціонування внутрішнього ринку.

12. Найбільш детальну регламентацію за законодавством ЄС здобули корпоративні права та обов'язки учасників наднаціональних організаційно-правових форм корпорацій (Європейського об'єднання за економічними інтересами, Європейського кооперативного товариства та в меншій мірі – Європейської компанії).

13. Будучи однією з наднаціональних організаційно-правових форм корпорацій ЄС, Європейське об'єднання за економічними інтересами поєднує в собі риси повних товариств та деяких кооперативних форм організацій (переважно обслуговуючих кооперативів), що визначає особливий зміст корпоративних прав та обов'язків його учасників.

14. З огляду на визначені засади правового регулювання корпоративних прав та обов'язків за законодавством ЄС процеси гармонізації вітчизняного корпоративного законодавства в більшій мірі зачіпають акціонерну форму товариств (переважно публічні акціонерні товариства) та в меншій – товариства з обмеженою відповідальністю.

15. З метою узгодження національного корпоративного законодавства з правом ЄС видається доцільним доповнити частину першу ст. 34 Закону України «Про акціонерні товариства» положенням наступного змісту: «Право акціонера на участь у загальних зборах акціонерів не може бути обмежене відчуженням належних йому акцій до дати проведення загальних зборів, але після дати складання переліку акціонерів, які мають право на участь у загальних зборах».

16. У світлі положень права ЄС та з метою підвищення захисту прав міноритарних акціонерів запропоновано викласти п. 4 частини першої ст. 47 Закону України «Про акціонерні товариства» в такій редакції: «4) на вимогу акціонерів (акціонера), які на день подання вимоги сукупно є власниками 5 і більше відсотків голосуючих акцій товариства».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Марущак Я.С. Правова природа корпоративних відносин: сутність та ознаки / Я.С. Марущак // Часопис цивілістики. – 2016. – Вип. 20. – С. 63–67.

2. Марущак Я. Корпоративні суб'єктивні права в комерційних товариствах / Я. Марущак // *Evropsky politicky a pravni diskurz*. – 2016. – Vol. 3, Iss. 5. – С. 123–127.

3. Марущак Я.С. Історичний огляд корпоративних прав та обов'язків в Австро-Угорській, Російській імперії та СРСР / Я.С. Марущак // Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. – 2016. – № 9. – С. 90–95.

4. Марущак Я.С. Корпоративне право України XX століття як передумова сучасного етапу його розвитку / Я.С. Марущак // Актуальні проблеми політики. – 2017. – Вип. 58. – С. 266–275.

5. Марущак Я.С. Суб'єктивні корпоративні обов'язки в Україні / Я.С. Марущак // Правова держава. – 2016. – Вип. 24. – С. 121–124.

6. Марущак Я.С. Товариства в Європейському Союзі: права та обов'язки учасників / Я.С. Марущак // Підприємництво, господарство і право. – 2017. – № 6. – С. 43–48.

7. Марущак Я.С. Нові організаційно-правові форми товариств в Європейському Союзі / Я.С. Марущак // Юридичний науковий електронний журнал. – 2017. – № 3. – С. 46–48.

8. Марущак Я.С. Суб'єкти корпоративних відносин /Я.С. Марущак // Цивілістичні читання, присвячені пам'яті І. В. Шерешевського «Проблеми адаптації законодавства України до законодавства ЄС»: матер. інтернет-конф. (м. Одеса, 11 грудня 2015 р.). – Одеса: Фенікс, 2015. – С. 154–156.

9. Марущак Я.С. Ліквідація підприємства як підстава припинення корпоративних відносин /Я.С. Марущак // Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку держави та права в умовах євроінтеграції: матер. Міжнар. наук.-практ.конф. (м. Одеса, 20 травня 2016 р.): у 2 т. Т. 2 / відп. ред. М. В. Афанасьєва. – Одеса: Юридична література, 2016. – С. 548–549.

10. Марущак Я. С. Зародження основ корпоративного права в Римській Імперії /Я.С. Марущак // Римське право як підґрунтя сучасного права Європи: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. «Римське право і сучасність»: актуальна проблема (м. Одеса, 27 травня 2016 р.). – Одеса: Фенікс, 2016. – С. 29–31.

11. Марущак Я.С. Корпоративні права та обов'язки учасників інвестиційного товариства в Швейцарії /Я.С. Марущак // Традиції та новації юридичної науки: минуле, сучасність, майбутнє: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2017 р.): у 2 т. Т. 2. – Одеса, 2017. – С. 623–625.

АНОТАЦІЯ

Марущак Я.С. Корпоративні права та обов'язки за законодавством України та Європейського Союзу. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. – Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2018.

Дисертація є першим у вітчизняній юридичній науці цивільно-правовим дослідженням правового регулювання корпоративних прав та обов'язків в Україні та ЄС.

У дисертації охарактеризовано корпоративні права та обов'язки за законодавством України. Досліджено історичний розвиток корпоративних

прав та обов'язків як у загальному контексті, так і на теренах сучасної України в рамках права Київської Русі, Австро-Угорської та Російської імперій, СРСР. Виявлено особливості створення та функціонування юридичних осіб корпоративного типу в Україні. Розглянуто корпоративні права та обов'язки як зміст корпоративних правовідносин. Досліджено загальні засади права компаній ЄС, національні та наднаціональні форми корпорацій в ЄС, виявлено особливості корпоративних прав та обов'язків їх учасників.

Окреслено перспективи розвитку правового регулювання корпоративних прав та обов'язків на сучасному етапі європейської інтеграції України. Охарактеризовано процес адаптації вітчизняного корпоративного законодавства до норм права компаній ЄС. Виявлено проблеми на шляху до узгодження корпоративного законодавства України з правом компаній ЄС.

Сформульовано науково обґрунтовані пропозиції з удосконалення чинного законодавства України щодо правового регулювання корпоративних прав та обов'язків.

Ключові слова: корпоративне право, корпоративне законодавство, корпоративні права, корпоративні обов'язки, право компаній ЄС, корпорації, європейська інтеграція України.

АННОТАЦИЯ

Марущак Я. С. Корпоративные права и обязанности по законодательству Украины и Европейского Союза. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.03 – гражданское право и гражданский процесс; семейное право; международное частное право. – Национальный университет «Одесская юридическая академия», Одесса, 2018.

Диссертация является первым в отечественной юридической науке гражданско-правовым исследованием правового регулирования корпоративных прав и обязанностей в Украине и ЕС.

В диссертации охарактеризованы корпоративные права и обязанности по законодательству Украины. Исследовано историческое развитие корпоративных прав и обязанностей как в общем контексте, так и на территории современной Украины в рамках права Киевской Руси, Австро-Венгерской и Российской империй, СССР. Вывявлены особенности создания и функционирования юридических лиц корпоративного типа в Украине. Рассмотрены корпоративные права и обязанности как содержание корпоративных отношений. Исследованы общие принципы права компаний ЕС, национальные и наднациональные формы корпорацій в ЕС, выявлены особенности корпоративных прав и обязанностей их участников.

Определены перспективы развития правового регулирования корпоративных прав и обязанностей на современном этапе европейской

интеграции Украины. Охарактеризован процесс адаптации отечественного корпоративного законодательства к нормам права компаний ЕС. Выявлены проблемы на пути к согласованию корпоративного законодательства Украины с правом компаний ЕС.

Сформулированы научно обоснованные предложения по совершенствованию действующего законодательства Украины относительно правового регулирования корпоративных прав и обязанностей.

Ключевые слова: корпоративное право, корпоративное законодательство, корпоративные права, корпоративные обязанности, право компаний ЕС, корпорации, европейская интеграция Украины.

SUMMARY

Maruschak Ya. S. Corporate rights and responsibilities under the legislation of Ukraine and the European Union. - Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Law, specialty 12.00.03 - Civil Law and Civil Procedure; family law; international private law. – National University “Odessa Law Academy”, Odessa, 2018.

The dissertation is a complex study of legal regulation of corporate rights and obligations under the legislation of Ukraine and the law of the European Union.

The dissertation describes corporate rights and responsibilities under the legislation of Ukraine. The historical development of corporate rights and responsibilities in the general context and in the areas of modern Ukraine within the framework of the right of Kyiv Rus, Austro-Hungarian and Russian Empires, the USSR has been researched.

The features of creation and functioning of corporate entities in Ukraine are revealed. By analyzing the provisions of the current legislation, the legal doctrine, as well as taking into account the foreign understanding of the essence of the corporation and the established practice of using this term, the position on the recognition of the possibility of creating corporate entities in Ukraine in the following organizational and legal forms was further developed: economic partnerships (joint-stock companies, limited liability companies, partnerships with partners, full and limited partnerships) and production cooperatives, private enterprises and farm enterprises operating on the basis of private ownership of several persons, enterprises of consumer co-operation, formed by several consumer societies.

Corporate rights and obligations considered as a content of corporate relations. Author's definition of corporate legal relations is formulated as regulated by the rules of the law of internal relations, which are formed between a corporate entity and its participants, as well as between the participants (founders) of such a legal entity in connection with the creation, management and termination of the activity of such a legal entity, the implementation of corporate rights and obligations of the

participants, as well as other relations involving the legal entity of a corporate law or its participant, aimed at the implementation of corporate rights.

The general principles of the EU company law, national and supranational forms of corporations in the EU are investigated, features of corporate rights and obligations of their participants are revealed. The corporate rights and obligations of corporate-type legal entities created in the EU Member States are the subject of harmonization of EU law in the field of company law only to the extent that it is necessary to ensure an equivalent level of protection of their interests within the Community, the creation of an enabling environment for the conclusion of cross-border transactions and the effective functioning of the internal market.

The prospects of development of legal regulation of corporate rights and obligations at the present stage of European integration of Ukraine are outlined. The process of adaptation of domestic corporate legislation to the norms of the EU company law is described. Problems are found on the way to the harmonization of Ukrainian corporate legislation with the right of EU companies. Taking into account the established principles of legal regulation of corporate rights and obligations under EU law, in the first place, processes of harmonization of domestic corporate legislation more closely affect the joint-stock company form (mostly public joint-stock companies) and in the smaller one - limited liability companies.

The scientifically grounded proposals on improvement of the current legislation of Ukraine concerning the legal regulation of corporate rights and responsibilities are formulated.

Key words: corporate law, corporate legislation, corporate rights, corporate responsibilities, EU company law, corporations, European integration of Ukraine.

Підписано до друку 22.05.2018 р. Формат 60х90/16.
Ум.-друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим. Зам. № 1806-6а.

Видавник і виготовлювач ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).
м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25
Тел. (048) 7777-591.